

Harmadik óra

Téma: finn himnusz

Nyelvtani rész: egyszerű múlt idő, befejezett melléknévi igenév

Nyelvtan + gyakorlatok:

Egyszerű múlt:

- az igealak felépítése a következő: **TŐ+IDŐJEL+RAG** (pl.: *sano+i+n* (mondtam))
- Az **i** tehát a múlt idő jele. Megvannak azok a szabályok, melyek alapján ez az időjel hozzákapcsolódik az igtövekhez. Lássuk, melyek ezek:

a tövégi **-o/-ö/-u/-y** nem változik meg + **-i** múlt idő jele

sano|a→*sanoin* (mondtam), *puhu|a*→*puhuin* (beszéltem)

a tövégi **-i/-e/-ä** kiesik + **-i** múlt idő jele

ol|la→*olin* (voltam), *elä|ä*→*elin* (éltem)

a **tövégi hosszú magánhangzó** második tagja kiesik + **-i** múlt idő jele

saa|da→*sain* (kaptam), *jää|dä*→*jäin* (maradtam)

a **diftongus** (=két különböző magánhangzó áll egymás mellett) első eleme kiesik + **-i** múlt idő jele

juo|da→*join* (ittam), *syö|dä*→*söin* (ettem)

az **-a/-ä** végű tövek többféleképpen viselkedhetnek:

ha az **első szótagban -a** vagy **-ä** van, a **második szótagban** az **a o**-ra, az **ä ö**-re változik + **-i** múlt idő jele

maksa|a→*maksoin* (fizettem)

ha az **első szótagban i, e, o, ö, u, y** van, akkor a **második szótagból** az **a/ä** kiesik + **-i** múlt idő jele

osta|a→*ostin* (vásároltam)

három vagy többtagú szavakban a tövégi **a/ä** kiesik + **-i** múlt idő jele

rakasta|a→*rakastin* (szerettem)

jellemző még a **ti>si** változás az igék 4., 5. és 6. csoportjában, a tövégi **t** és az **i** időjel találkozására miatt; ilyenkor a **-si** elem ragozás során végig megmarad:

<i>vasta ta</i> →	<i>vastasin</i>	(válaszoltam)
	<i>vastasit</i>	(válaszoltál)
	<i>vastasi</i>	(válaszolt)
	<i>vastasimme</i>	(válaszoltunk)
	<i>vastasitte</i>	(válaszoltatok)
	<i>vastasivat</i>	(válaszoltak)

- a fokváltakozás ugyanúgy érvényesül a különböző ige csoportokban, ahogy ezt már a jelen időnél is tapasztalhattuk; az is megegyezik, hogy egyes és többes szám harmadik személyben erős fok van, a többi esetben gyenge
- egyes szám harmadik személyben a múlt idő jele után (*i*) már nem kapcsolódik más elem az adott igehez, tehát az *i* nem nyúlik meg
- a **käydä** (jár) ige múlt idejű ragozása **rendhagyó**: *kävin, kävit, kävi, kävimme, kävitte, kävivät*

1. gyakorlat: ragozd végig a következő igéket múlt időben!

puhua ottaa saada mennä pelata *tavata

2. gyakorlat: alakítsd át a következő mondatokat múlt idejűvé!

Missä sinä olet? (Hol vagy?)
 Mistä te tulette? (Honnan jöttök?)
 Mihin he menevät? (Hova mennek?)
 Mitä hän opiskelee? (Mit tanul?)
 Milloin sinä nouse? (Mikor kelsz fel?)
 Mitä hän tarvitsee? (Mire van szüksége?)

3. gyakorlat: válaszld ki a megfelelő jelentésű igét, és illeszd be múlt idejű alakban a mondatba!

pitää	oppia	uida
ottaa	matkustaa	olla
paistaa	olla	syödä
ajaa	onnistua	leikkiä

Viime kesänä minä perheeni kanssa autolla Italiaan.
 Me Ruotsin, Saksan ja Sveitsin läpi.
 Ajomatka pitkä. Aurinko kuumasti.
 Meren rannalla me joka päivä aurinkoa ja
 meressä.
 Lapsemme muutaman sanan italiaa, koska he
 niin paljon rannalla yhdessä muiden lasten kanssa.
 Joka ilta me hyvää italialaista ruokaa.
 Lapset erityisesti italialaisesta jäätelöstä.
 Me kaikki sitä mieltä, että lomamme hyvin.

A befejezett melléknévi igenév

- jele a **-nut/-nyt**
- elsősorban a tagadó és az összetett igealakok képzésében játszik nagy szerepet, ugyanakkor jelzői szerepben is megjelenhet. Ilyenkor egyeztetni kell a jelzett szóval. Ragozási töve **-nee** (pl.: väsynyt 'fáradt' → väsyneenä 'fáradtan').
- A befejezett melléknévi igenév jelentése magyarul: **-t/-tt** (*lukenut kirja* - olvasott könyv).
- Egyes számú alakokban (én, te, ő) a **-nut/-nyt** rag jelenik meg, többes számú alakokban a **-neet** elem:

minä tullut
sinä tullut
hän tullut
me tulleet
te tulleet
he tulleet

Kapcsolódási szabályai:

1. igei csoport: levágjuk az *-a/ä* végződést, és hozzákapcsoljuk az igetőhöz a *-nut/-nyt* ragot: *puhu|a*→*puhunut* (mondott). Kivételes alakok: *tietää*→*tiennyt* (tudott) és *taitaa*→*tainnut* (tudott).
2. igei csoport: levágjuk a *-da/-dä* végződést és hozzákapcsoljuk az igetőhöz a *-nut/-nyt* ragot: *syö|dä*→*syönyt* (evett).
3. igei csoport: levágjuk a *-na/nä*, *-la/-lä*, *-ra/-rä*, *-ta/tä* ragot, és hozzákapcsoljuk az igetőhöz a *-nut/-nyt* elemet, melynek *n* hangja **hasonul** az igető utolsó mássalhangzójához: *men|nä*→*mennyt* (ment), *tul|la*→*tullut* (jött), *pur|ra*→*purrut* (harapott), *nous|ta*→*noussut* (felkelt).
- 4., 5., 6. igei csoport: levágjuk az *-a/-ä* ragot, és hozzákapcsoljuk az igetőhöz a *-nut/-nyt* elemet, melynek *n*-je magához **hasonítja** az előtte álló *t*-t: *osata*→*osannut* (tudott), *tarvita*→*tarvinnut* (szükségelt), *vanheta*→*vanhennut* (megöregedett).

FONTOS: az igék olyan alakban maradnak, ahogy a szótárban megtaláljuk őket. A *-nut/-nyt* elem előtt nincs sem *sima*, sem fordított fokváltkozás.

4. gyakorlat: ragozd végig a következő igéket befejezett melléknévi igenévként!

puhua ottaa saada mennä pelata *tavata

Finn kultúra:

A finn himnusz

A „**Maamme**” (Hazánk) a finn nyelvű címe Finnország nemzeti himnuszának. A himnusz címe svéd nyelven **Vårt Land**. A finn nemzeti himnuszt **Johan Ludvig Runeberg** (1804-1877) írta, és **Fredrik Pacius** zenéjével 1848. május 13-án a Flóra ünnepet tartó diákok adták elő a Helsinkéhez tartozó Kumtahti Manor mezején. Runeberg az eredeti szöveget svédül írta „Vart Land” címmel két évvel korábban. Az eredeti vers 11 versszakból állt. Runeberg célja a finn nemzeti érzések felélesztése volt. Azt mondta, hogy a mű megírására Vörösmarty Mihály „Szózat” című költeménye ihlette, amely magyar nemzeti ének lett. Runeberg verse a XX. században olyan mértékben hatott a nemzeti érzésekre, hogy a szerző a nemzet

költője lett. Fredrik Pacius a Helsinki Egyetem német származású tanára volt, és bár a költeményt korábban már többen is megzenésítették, mégis az ő zenéjével vált népszerűvé. Olyannyira, hogy később ez lett a zenéje az észti nemzeti himnusznak a „**Mu isamaa**”-nak is.

Maamme

(finn fordítás: Paavo Cajander)

Oi maamme, Suomi, synnyinmaa!
Soi sana kultainen!
Ei laaksoa, ei kukkulaa,
ei vettä rantaa rakkaampaa
kuin kotimaa tää pohjoinen.
Maa kallis isien.
Sun kukoistukses kuorestaan
kerrankin puhkeaa;
viel' lempemme saa nousemaan
sun toivos, riemus loistossaan,
ja kerran laulus, synnyinmaa
korkeemman kaiun saa.

Hazánk

(magyar fordítás: Bán Aladár)

Hazánk, hazánk, te drága szó,
Zendülj az ajkakon!
Nincs bérc, egekre felnyúló,
Se völgy, se part oly bájos
Sehol, mint itten északon, Őledben ősi hon.

Kinyílik egykor, érzem én,
Virágod bimbaja.
Szeretetünk örök tüzén
Fakad számodra üdv, remény:
Fennen csapong még valaha
A mi hazánk dala!

Szorgalmi feladat:

Alakítsd át a mondatokat egyszerű múlt idejűvé!

1. Luen sanomalehteä.
2. Käymme lauantai-iltana saunassa.
3. Katselen telkkaria.
4. Menemme laivalla Tukholmaan.

5. Nukun paljon.
6. Hän sanoo, että aikaa on vähän.
7. Suomalaiset matkustavat Viroon.
8. Pankkikortti jää huoneeseen.
9. Hänen täytyy lähteä.
10. Kuuletko, mitä hän kertoo?

3. óra szószedete:

elää	élni	yhdessä	együtt
saada	kapni	muu	más
jäädá	maradni	niin paljon	olyan sok
maksaa	fizetni	koska	mert
ostaa	venni, vásárolni	erityisesti	különösen
vastata	válaszolni	ruoka	étel
sana	szó	jäätelő	fagylalt
käydä	járni, sétálni	Olemme sitä mieltä, että...	Azon a véleményen vagyunk, hogy...
ottaa	venni	kaikki	minden, mindenki
tavata	találkozni	loma	szünet
opiskella	tanulni	hyvin	jól
nousta	felkelni	tietää	tudni
tarvita	szükséges	taitaa	tudni, érteni valamihez
pitää	kedvelni, kell	purra	harapni
paistaa	sütni	muutama	néhány
ajaa	vezetni	joka päivä	minden nap
oppia	tanulni	ranta	part
matkustaa	utazni	meri	tenger
onnistua	sikerülni	kuumasti	forrón
uida	úszni	ajomatka	autóút
leikkiä	játszani	(genitivus +) läpi	valamin át, keresztül
perhe	család	(genitivus +) kanssa	valakivel, valamivel